

recenzije

HEINRICH GROSS-HEINZ REINELT, *Psalmi*. Besedilo in razlaga. Mohorjeva založba Celje 1989, stranica 551.

Ova izvrsna knjiga o psalmima prevedena je na slovenski s njemačkog jezika, iz niza »Geistliche Schriftlesung. Erläuterungen zum Alten Testament für die Geistliche Lesung« (Duhovno biblijsko štivo. Razlaganja sz. biblijskih tekstova za duhovno čitanje Svetog pisma). Izvorni tekst psalama preveo je s hebrejskog jezika dr. Jože Krašovec. Komentar psalama preveo je Jože Smej. Na hrvatskom jeziku posjedujemo već dva prijevoda psalama s kratkim tumačenjima koje su u novije vrijeme objavili prof. Celestin Tomić i o. Ivan Štambuk. S ovim smo prijevodom tumačenja psalama dobili izvrsno biblijsko teološko pomagalo za bolje poznavanje poruke psalama. Nije potrebno isticati koliko su psalmi nama kršćanima bliski. Ta s njima smo stalno u dodiru: u molitvi Časoslova, u slavljenju euharistije i inače, u drugim crkvenim slavljenjima. Upravo zato je potrebno da temeljitije upoznamo psalme: točan prijevod, književnu vrstu, sadržaj, teološku poruku. Za to nam ovakvo djelo kao što je ovaj Komentar može izvrsno poslužiti. U ovom djelu susrećemo prije svega izvrstan prijevod psalama na slovenski jezik. Prevodilac Jože Smej nije se upuštao u pustolovinu da prevede tekst psalama s njemačkog jezika nego je to prepustio stručnjaku i izvrsnom poznavacu hebrejskog jezika dr. Jožetu Krašovcu. On uistinu izvrsno poznaje ne samo gramatiku i sintaksu hebrejskog jezika nego i duh jezika. Osim toga Krašovec poznaje i neke druge semitske jezike što mu uvelike pomaže u prevodenju psalama.

Na početku knjige Krašovec je u nekoliko riječi iznio najbitnije podatke o psalmima kao židovsko-kršćanskoj molitvi i o njihovoj pjesničkoj vrijednosti. Potom slijedi sam »Uvod u psalme« iz pera pisaca Komentara Heinricha Grossa i Heinza Reinelta, u kojem su pisci vrlo kratko najbitnije izrekli o psalmima sve ono što se običava iznositi u posebnom uvodu u takvu knjigu.

Slijedi tumačenje psalama. Za svaki psalam pisci najprije daju nekoliko uvodnih napomena o kontekstu, o književnoj vrsti i o tekstovnim poteškoćama, ako ih ima. Potom slijedi sam tekst psalama (u prijevodu Krašovca). Obično poslije dva, tri prevedena stiha slijedi kratki komentar u kojem se tumače pojedine riječi i teološki pojmovi. Na kraju, pisci pokušavaju nešto reći o odnosu dotičnog psalma prema Kristu i prema Novome zavjetu općenito.

Komentar je namijenjen širem čitateljstvu i to s određenom svrhom: pomoći vjernicima da bole razumiju psalme i da ih s više ljubavi i duhovna zanosa mole. Upravo zbog ovog duhovnog usmjerenja ovaj je komentar dobro došao svima koji vole psalme. On ipak najviše vodi računa o svećenicima, redovnicima i o svima onima koji iz bilo kojeg razloga mole Časoslov naroda Božjeg.

Međutim, komentar psalama izvrsno će poslužiti i svima onima koji žele bolje upoznati psalme kao biser s.z. pjesništva i molitve.

Adalbert Rebić

B. FISCHER, Od ljuske do jezgre. Kratki nagovori o znakovima i riječima u liturgiji, Sarajevo, Svjetlo riječi, 1990, 84 str.

»U svakoj novoj sredini treba početi kao dijete: strastveno se zanimati za stvari i radovati se najprije ljusci dok se ne nađe sreća dospjevši do jezgre« – ta Goetheova izreka, stavljena kao moto na početku knjige, dobro nagovješćuje njezin smisao.

Obnovljena liturgija već je svojom vanjštinom privukla na se pozornost, a kod mnogih se probudila želja da idu i dalje, da od »ljuske« liturgijskih riječi, znakova i kretnji dođu do »jezge« liturgijske duhovnosti. Takvima ova knjižica želi pomoći.

Knjižica ima tri dijela: u prvom je razmotreno deset znakova i kretnji (znak križa, voda pomazanje, poljubac oltaru...), u drugom deset liturgijskih izraza (Vidi aquam, Kyrie eleison, Za sve kojih je vjera samo tebi znana...), a u trećem je dodano devet homilija za djecu (u hrvatskom je izdanju jedna izostavljena) – i tu je riječ o znakovima, riječima i kretnjama u liturgiji.

U tih 29 kratkih poglavlja pisac, odustajući hotimice od sustavnosti, daje naslutiti bogatstvo koje se krije u liturgijskim riječima, znakovima i kretnjama i pokazuje put kako do njega doći. Osim što je dobar poznavalac povijesti liturgije i najnovije liturgijske obnove, pisac se odlikuje istančanim pastoralnim osjećajem i vještinom jednostavnoga i razumljivoga govora. Potvrđuje da je i o težim temama moguće, premda ne i lako, govoriti – istodobno obrazovanijima i manje obrazovanima, odraslima i djeci – jednostavnim riječima, ne padajući u banalnost.

Pohvale koje se odnose na izvorno, njemačko izdanje mogu se uglavnom pripisati i hrvatskom izdanju. I hrvatski je tekst razumljiv i lako se čita. U nastojanju da prilagodi tekst našem čitateljstvu, prevodilac ubacuje pokoji svoj dodatak, no možda se nećemo sa svime složiti. Tako uz tumačenje zašto se stavlja desna ruka ispod lijeve prilikom primanja pričesti (»Trebalo je da oni svojim rukama takoreći sazidaju prijestolje za primanje nebeskoga kralja: desnica je oslonac prijestolja, a lijeva tron, sjedište kralja«), prevodilac dodaje svoje tumačenje kako se pričest prima na jezik te tako prekida izlaganje o znaku o kojem je ovdje riječ i oslabljuje njegov simbolizam (»tron za nebeskoga kralja«). Zatim ne vodi uvijek dovoljno računa o liturgijskom nazivlju koje se s liturgijskom obnovom pomalo usvaja i na koje se treba navikavati. Tako recimo za euharistijsku molitvu ne treba upotrebljavati riječ »kanon« niti »Hochgebet« prevoditi s »Velika molitva« – u hrvatskom taj naziv za euharistijsku molitvu ne postoji; riječ »Kirche« (crkva) katkad nepotrebno prevodi s »kuća Božja«...

Usprkos tim i drugim mogućim sitnim zamjerkama, treba zahvaliti izdavaču za objavljivanje ove knjižice na hrvatskom. Ona može potaknuti nov pristup i novo doživljavanje liturgije, a zanimljiva je i korisna za vrlo širok čitački krug: od svećenika do učenika viših razreda osmogodišnje škole.

Petar Bašić